

Juudawaanoj Tere Juudanoj Tereya ano. **Jen-asa-asari**

Juuda ii Jiisas ano Jeims yoroo kogara. Tosianoj “Kraist moma laarijoj,” jeŋ qaa doogoya ejemba kuma soonj ojoma laligogiti, Juudanoj iyonjoojoj ama galeŋ meme qaa ooro. Buŋa Tere koi torodaamoj. Qaaya ii 2 Piito 2 qaa iikawaa so. Juudanoj Kraistwaa alauruta ananaa uunana kokaenj kuuro, “Anutunoj anana kambaj so moma laariwombaajoj momalaari nonono kanagesouruta koloojoj, ojonoj mono momalaariganoj seiŋ kotiiwaatiwaajoj toroqenj manja qeŋ laligowu.”

Buk kokawaa bakaya waŋa 4 ii kokaenj:

Qaa mutuya 1-2

Boi takapolakaya yoŋoo kanagia ano jentee-gogia 3-16

Toroqenj pondaj moma laariwombaa jeŋkootoya 17-23

Kotumotue qaa 24-25

¹ *Juuda bisop Jeimswaa koga niinoj Jiisas Kraistwaa weleŋ qeŋ muŋ uumeleenj alauruna ojowo qaa amiŋ mobombaajoj kaŋ tere koi oo-jeŋ.

Anutu Maŋnananoj ojooma uu konoŋanoj jopagoj ojono Jiisas Kraistnoj sopa somoŋgoj ojono laligoju.

---

* **1:1:** Mat 13.55; Maak 6.3

² Anutunoj mono kiaŋkomuŋ uujopaya kele-maleleŋ oŋono luaenoŋ laligowu. Kiaŋ.

Buŋa qaa meequeeraŋgowaŋ galeŋ meme qaa.

³ Oo wombo alauruna, Anutunoj hamo qeŋ nonono letoma motoon Siwewaa buŋa koloo-jonj, niinoj iikawaa qaaya jeŋ asariŋ ooŋ oŋomambaajonj siiŋa somata moma laligowe. Laligoŋ laligowe bimooro toroqen mambomam-baajonj amamaajeŋ. Kawaajon tere ooŋ uugia kokaeŋ kuuŋ oŋonjeŋ: Anutunoj momalaariwaq qaa batuya kuuya ii ejemba soraaya tataaŋkota anono meŋ galeŋ koniŋ mende utegowaatiwa-aŋjanoŋ ano buŋananaŋa kolooja. Kawaajon boi takapolakaya tosianoj Buŋa qaa melokanjinj ambubotiwaajonj mono boŋ nama manja qeŋ laligowu.

⁴ Ejemba tosianoj mondoŋ uumeleej tuuŋ batugianoŋ oloŋ kondondonjgoŋ kougi kaniagia doogoya ii asuganoŋ mende asugiro laligoju. Anutunoj ejemba kaanja yoŋoo qaagia mono wala eeŋanoŋ jeŋ tegoro oogita siimbobologianoŋ yoŋoo qagianoŋ umambaajonj anja. Anutunanananoŋ qaaya ama kaleŋmoriaŋjaŋ kania hoŋanoŋ ninisaamakejato, ejemba angonjoragiawo yoŋonoŋ mono iyanġiaa serowiliŋ namboŋnamboŋgia turuwutiwaajonj ama kaleŋmoriambaa qaaya ii meequeeraŋgoŋ meleŋqeleeŋgi bolinqeja. Kaeŋ ama ananaa Somatanana motoonjgo Jiisas Kraist Poŋnana kolooŋ namakeji, ii qakooma gema qeŋkeju.

5 *Oño qaa kuuya ii mono kambaq koriga modaboroŋ laligojuto, kileŋ galen meme qaa koi duduuwubotiwaajoŋ mombo kokaeŋ jeŋ gibilŋ oñomambaajoŋ mojeŋ: Poñnoŋ kanagesouruta Iijipt kantrinoŋga metogoŋ uñuano kagito, kangaŋeŋ tosianooŋ kambaq moñnoŋ mende moma laariŋ mugiti, ii kondemondeen ama oñono ti-wilaagi. Galeŋ meme qaa iikaanja ii oñoojoŋ ama mombo jejeŋ.

6 Kaaŋagadeen Anutunoŋ Siwe gajobauruta galeŋkoŋkoŋ toonŋgia ama oñono laligogito, iyoonoonoŋga tosianooŋ uugere ama qaa baatanooŋ mende kema iyanqiaa galeŋkoŋkoŋ toonŋgia galen koma oñombombaajoŋ uumotooŋ mende ama sopagia kororoogi. Qaa qootogo angitiwaajoŋ ama Anutunoŋ ii hagoŋ oñono jiŋkaroŋ duŋ mirigia mesaŋ kamaagi. Kamaagi “Kambaq somatanooŋ qaagia jeŋ tegomaŋa,” jeŋ gbadonooŋ gbadoonooŋ oñoma paŋgamāŋ uutanooŋ oñoono rama kougita kambaq tetegoya qaa rama ubuya. Galen meme qaa ii oñoojoŋ ama mombo jejeŋ.

7 *Tani motoonjo iikanooŋ Sodom, Gomora ano gomaŋ tosaanja liligoŋ ragiti, iyoonoonoŋ kolooro. Ejemba yoñonooŋ kaanjadeen serowiliŋ ama sele-waa siinŋgia kombombaŋa meeranŋoŋ tania moŋ kokaeŋ angi: Eja woi iyanqarodeen ano emba woi iyanqarodeen agimiŋ aon laligoggi. Kaeŋ laligoggi Anutunooŋ ironŋgia meleema oñono gere jeta tetegoya qaa oñooro siimbobolo moma laligoŋ kouma laligowuya. Kaeŋ laligoŋ boi takapolakaya yoñoo galeŋ men aowombaa kaisarenanaga kolooŋkeju.

---

* **1:5:** Eks 12.51; Jan 14.29-30   * **1:7:** Jen 19.1-24

8 Ejemba takapolakaya yojonoj kambaj kokaamba tani motoonjo kaanjadeej amakeju. Jaagia meleeno iwoi ujaaujaya laj iima iikanoj mondoj otaaq iyanjiaa selegiaa laaligogia ii mej boliq kokojinjiq mokoloonkeju. Iikaanjaa kanoj Anutu jejewili ama jeŋkoŋkoŋgoj jej muŋ kuusua mej kamaanj amakeju. Kaeŋ ama Siwewaa beŋsakoj kawali ejemba asamararaŋgiawo eukanoj laligojuti, iyonjoojon uuqeqe qaa tokoronjkota jej ojomakeju.

9 *Kaeŋ amakejuto, Siwe gajoba waŋa qata Maikel iinoj kaanjagadeej kaeŋ amambaajoj moma bimoq amamaaro. Maikelnoj Moos-ewaa qamoyaajoj Kileŋaa Toyawo aŋgowowo ama mondonjosi ano. Ii ama uma kamaaroto, kileŋ uuqeqe qaa tokoronjkota ii jej tegoj mumambaajoj awasaŋkaka mende mokoloonj amamaaro. Amamaanj kokaanjadeej jej muro, “Poŋ aŋo mono mindiŋgoj gomba.”

10 Maikelnoj kaanjagadeej ii amamaaroto, ejemba soosooya yojonoj mono selegia mej uma Buŋa qaa mende moma kotoŋkejuto, kileŋ iikawaajoj uuqeqe qaa tokoronjkota laj jeŋkeju. Tompiŋ laligoj oro soonja kaanjaa lansanj laligoju. Momakootogia horja mende kolooro oro laaligowaa siŋgia qereweŋja iikayadeej momakeju. Iyanjiaa siŋ momogia ingoŋmaŋgoŋa iikanoj mono kondeema ojono tiwilaawuya.

11 *Anutunoj boi takapolakaya yojoo ironjia

---

* **1:9:** Dan 10.13, 21; 12.1; Isa 12.7; Dut 34.6; Zek 3.2   * **1:11:** Jen 4.3-8; Jaŋ 22.1-35; 16.1-35

meleema ojono siimbobolo somata mobutiwaa-
jon qama wanjinjinjingo "Yei!" jejeñ. Ejemba
soosooya yoñonoj eja Kein (Kain) iwaa ka-
nia metetereen kemakeju. Kanageñ kere eja
poj moñnoj eja qata Balaam tawa muro Is-
rael ejemba tiligoj ojono jinjauj kenji. Boi
takapolakaya yoñonoj Balaambaa silia otaaq
monej mokoloowombaajoj uugere moma iwoi
iliñalañ ama bimbiñgoj laj soonkeju. Eja qata
Koora iinoj Mooses ano Aaron yañgiseñ qaganon
tuarenjeñ ama oroma iiikanon tiwilaaroti, boi
iyoñonoj mono Koora kaañja gejajuju ama laligoj
tiwilaawuya.

12 Uumeleen ojonoj uukaleñ qendeema
aowombaajoj ajoroon lombaj aنجi boi
takapolakaya yoñonoj iiikanon kaañgadeen
kañkeju. Kañ dogogia asuganoj qendeema
iyangiaqojadeen romonjgoj baonoj newageen
nepaqepalo neñkeju. Kaeñ ama ojoo sele
jewoñgia boronja boronja gamugiawo kaañja
kolooju. "Ziozwaa eja toya koloojoj," jeñ ala
ojoojoj mende romonjgoj kele qaa laj jeñkeju.*
Koosu omaya toontoon koña qaa kaañja laligogi
haamonoj utitiin ojono lansañ kema kañkeju.
Honja koloowaatiwaa kambanjanon geria geria
araroga honjia qaa kaañja nanju. Guluj seña
kaañja koloon wala koomuya koloon tiigia laaligo
kotigaa kanianonja qonjoma tama mombo
komunj kotiigi indij woi kolooro koomuya totooñ
koloon laligoju.

---

* **1:12:** Boi yoñonoj toroñ kaañja asañgoj rajuto, wañgogianon
iyoñonoj qagoj jañgowabo.

13 Yoñonoj kowe siri usuñawo kaañña lañ qindiiñgi nanamemeñgia gamuyawo iikanonj kokopa godomaruruyawo kaañña asuganoj asugiñkeja. Señgelao tosia kanagia songinj lañ kamaañkejuti, yoñonoj mono iikawaa so jinjauñ qerkeju. Señgelao iikawaa so kamaañ Anutunoj yoñoojoj pañgamañ ziwiziwiwa uutanoj mirigia arengoroti, mono dutanoj emukanonj kemenj kambanj tetegoya qaa rama ubuya.

14* Adambaa sakonjaa esia qata Eenok iinoj kaañgadeenj ejemba takapolakaya yoñoo gejatootoo qaagia waladeenj kokaeñ jerota eja: “Mobu, Poñnoj Siwe kawali ejemba toroya tauseñña tauseñña jañgogia uuta somata ii uñuama kamaañ asugiwuya.

15 Asugiñ korebore ananaa qaanana jeñ tegowaa. Ejemba añgonjoragiawo yoñonoj nanamemeñ añgonjorayawo otaañ sinjisonjogogia añgonjoragiawo ama kougit, ii kuuya gosiñ iikawaa iroñña meleema oñono kuuya yoñoo qagianoj ubaa. Qinji ejemba añgonjoragiawo yoñonoj qaa jaanoj kemekeme gamuyawo iikanonj Anutu jeñ qewagoj muñ kougit, iikawaa iroñña kuuya meleema oñono siimbobologia moma laligowuya.” Eenoknoj galeñ meme qaa kaenj jero.

16 Boi soosooya yoñonoj jeñkonjkonjgoj temboma sosonjae kaañña ñindinj-ñunduru lañ jeñ aonkeju. Iyanjiaa siñgiaa kombombanja bologa otaañ tereqerereeñ selegia meñ uma jaba-

---

* **1:14:** Jen 5.18, 21-24

arambaran amakeju. Ejemba tosaanja goda qeq
kele uñujuti eeñ, ii iwoi meleema iyangiaajon
oñombutiwañ siñja moma kelebele amakeju.
Kaanja laligoju.

Galeñ memo ano qambajmambaj qaa tosia

¹⁷ Kaeñ laligojuto, wombo alauruna,
Poñnana Jiisas Kraistwaa aposolurutanon
boi takapolakaya yoñoo qaagia mono
waladeeñ jedaborogita eja. Oñjo yoñoo qaagia
duduuwubotiwaajon mono galeñgia meñ aø
laligowu.

¹⁸* Aposol yoñonoñ qaa kokaen jegi, “Jiisaswaa
kaka kambajanoñ toriro kambaj tetegoya
kanoñ mepaqepae ejemba koloowuya. Yoñonoñ
iyangiañ siñgia kombombañ bologa otaañ
laaligo añgonjorayawo laligowuya.” Kaeñ jegi.

¹⁹ Ejemba takapolakaya yoñonoñ batugianoñ
uudendeeñ ama oñongi siñsereren ambubo. Uña
Toroyanoñ mende sololoon oñono balombaa siñ
kombombañ bologanooñ galeñ koma oñono ii
otaañkeju.

²⁰ Oo wombo alauruna, Anutunoñ moma-
laari qaita moñ oñonoti, ii mono tandogia se-
wañja uuta kaanja kolooja. Oñonoñ mono mo-
malaari iikawaa qaganooñ nama nañgoñ aø
kotikotii mokoloonykebu. Uña Toroyanoñ inaañ
oñomakejiwañ so mono iwaa ku-usuñnoñ nama
qama kooliñ laligowu.

²¹ Anutunoñ jopagoñ oñomakeji, oñjo mono
iwaa uuþopayanooñ boñ qeq nambu. Poñnana Ji-
isas Kraistnoñ kiañkoomu oñoma mombo asugiro

---

* **1:18:** 2 Piito 3.3

laaligo kotiganon̄ keuma oyanboyon̄ laligowu. Ono mono kamban̄ ii kañ kuuwaatiwaajon̄ kapañ koma mamboma laligowu.

22 Ejemba uugia meleembombaajon̄ uuwoi anjuti, ii mono kiankomuñ oñoma uujopa qaganon̄ laligowu.

23 Tosianon̄ gere bolanoñ kemeñ tagowombaajoñ anjuti, ii kemebubotiwaajon̄ mono uulañawo horon̄ wañgia somongoñ oñongi letombuyaga. Tosianon̄ siingga kombombañ bologanoñ galeñ koma oñono qemasologen̄ laligojuti, ii mono kiankomuñ oñoma laligowu. Kaanya laligowuto, onoangiaa laaligogianon̄ boliwabotiwaajon̄ mono keegia moma laligowu. Qemasologen̄ yononon̄ singisongoya singisongoya angi iikanon̄ uugia selegia saa qero asuganon̄ totowin̄ laligojuti, iyongojoñ mono galeñgia men̄ aon̄ laligowu. Kokojinjiñ ambubotiwaajon̄ mono opo surugia jadowawo ii kaanjadeen̄ sisigia men̄ mende oosiriwu. Kian̄.

Mepemepesee qaa

24 Mono Anutu mepeseeñkeboñja. Iinoñ oñotama kamaañ ujuwabotiwaajon̄ ama sopa somongoñ oñomambaajon̄ kotija. Iinoñ saanõn̄ ujuama iyanja jaasewañjanon̄ oñoono keuma solanja koposowaa qaagia qaa nama asamararañja iima aisoon̄ otokorian̄ maama laligowu.

25 Anutu motoon̄go iinoñ Hamoqeqe Tonana kolooja. Poñnana Jiisas Kraistnon̄ nemuñ koma nonono Anutu mepeseeñ munin̄ qata akadamuyawo koloon̄ eñ ubaa. Iinoñ monowaa

monoyanonoŋga kanaiŋ kouma Uutanana ku-
usuŋawo kolooja ano kambanŋ kokaamba toroqenŋ
iwoi kuuya esuŋmumuyanoŋ galeŋ koma kambanŋ
tetegoya qaa Ponŋ koloonŋ nonoma laligoŋ ubaa.
Qaa ii oŋanoŋ.

**Uumeleembaa Buŋa Tere Soomonongo Gbilia
The New Testament and portions of the Old
Testament in the Borong Language of Papua New
Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Borong long
Niugini**

Copyright © 2002, 2011 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Borong

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 31 Aug 2023
63589f8b-9426-5ce2-9520-ca0cf2b65c47